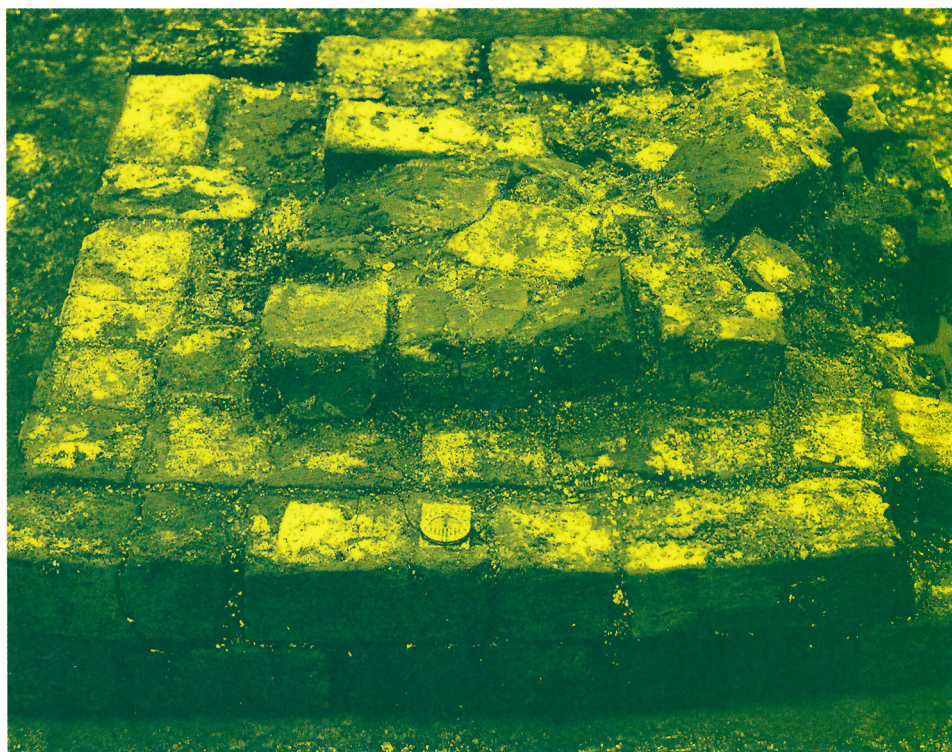

PALEO- AKTUEEL

ARCHEOLOGIE IN 1998

10

RUG

Auteursrechten voorbehouden

Copyright 1999, Groninger Instituut voor Archeologie, Rijksuniversiteit Groningen

Druk- en bindwerk: Universiteitsdrukkerij, RUG

Omslag: een stiep van baksteen van de verdwenen kerk van Houwingeham (pp. 58-63)

Omslagontwerp: J.M. Smit

Delen van deze uitgave mogen in andere publicaties worden overgenomen

mits zij van een duidelijke bronvermelding zijn voorzien

Inlichtingen: Groninger Instituut voor Archeologie, Poststraat 6, 9712 ER Groningen

ISBN 90-367-1167-3

PALEO-AKTUEEL

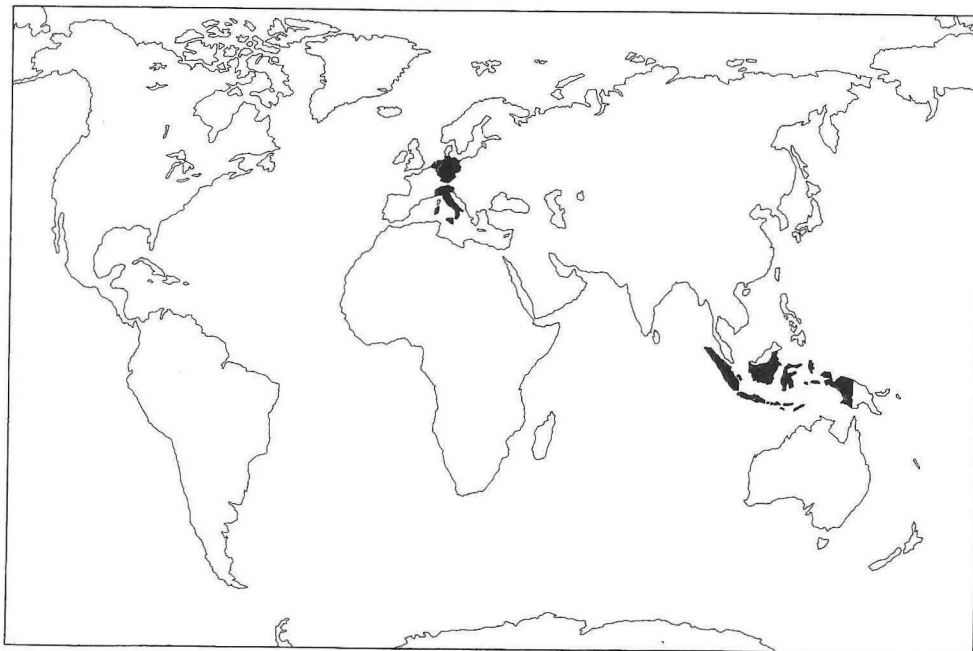
10

redactie
Mette Bierma
Otto H. Harsema
Engelien Rondaan-Veger

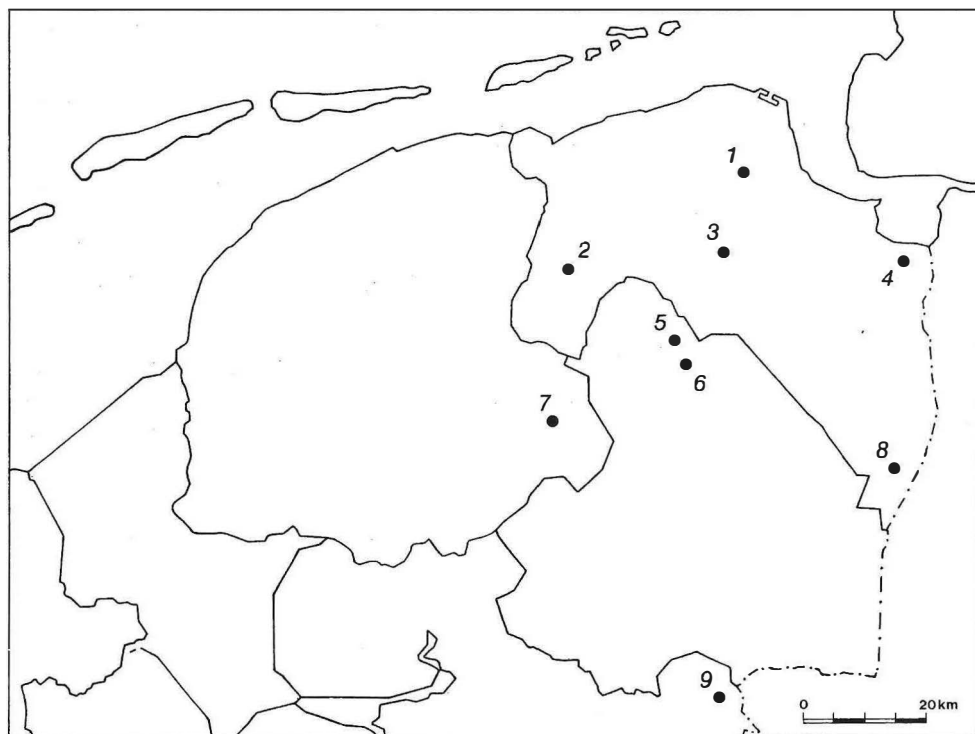
Groninger Instituut voor Archeologie

Groningen, 1999

In deze aflevering: Griekenland, Indonesië, Italië, Nederland.

In deze aflevering uit Noord-Nederland: 1. Tolweg-Zuid/Kinkhorsterweg; 2. Oldekerk; 3. Driebond; 4. Houwingeham; 5. Yde; 6. Tinaarlo; 7. Jardinga; 8. Laude; 9. Gramsbergen.

INHOUD

G.-J. BARTSTRA & J.M. PASVEER	
Het kolenterrein van Podo (Indonesië)	9
L. JOHANSEN & D. STAPERT	
Meesters en leerlingen in het bewerken van vuursteen; de <i>refitting</i> -analyse van Gramsbergen (Ov.) uit het Laat-Ahrensburgien	13
W. PRUMMEL, M.J.L.Th. NIEKUS & A.L. VAN GIJN	
Een laatmesolithische jacht- en slachtplaats aan de Tjonger bij Jardinga (Fr.)	16
A.L. BRINDLEY & A.D. NEVES ESPINHA	
Vroeg TRB-aardewerk uit hunebed D6a bij Tinaarlo (Dr.)	21
P.A.J. ATTEMA & P.M. VAN LEUSEN	
Kern en periferie in het RPC-project (1); de Doganella di Ninfa-survey in de Pontijnse regio (Midden-Italië)	25
P.M. VAN LEUSEN & P.A.J. ATTEMA	
Kern en periferie in het RPC-project (2); de Fogliano-survey in de Pontijnse regio (Midden-Italië)	31
P.B. KOOI & H.A. GROENENDIJK	
Grafheuvels cum Laude (Gr.)	36
O.H. HARSEMA	
Een vroeg technisch monument in Noord-Duitsland: 'de offersteen' van Plumbohm, Nedersaksen	41
W. PRUMMEL, C.G. KOOPSTRA, A.J. NIJBOER & P.B. KOOI	
Een beenbewerker en een smid, bewoners van de wierde Tolweg-Zuid/Kinkhorsterweg (Gr.)	48
P.B. KOOI	
De Oldekerk (Gr.)	54
T. VAN DEN BERGH, H.A. GROENENDIJK & J. MOLEMA	
Houwingeham (Gr.) na vijf eeuwen weer op de kaart	58
A.AERTS-BIJMA, J.N. LANTING & H. VAN DER PLICHT	
Een verrassende wending; gecremeerd been blijkt wel ¹⁴ C-dateerbaar!	64
H.T. WATERBOLK	
De mens in het Preboreale, Boreale en Atlantische bos	68

J.M. GRIMM, M. BANNINK, N. GROEN-LUBBERS, T.C.A. DE HAAS et al. Menselijke activiteit rond Boekema's veentje bij Yde (Dr.) tijdens de prehistorie	74
F. VREDE Archeobotanisch onderzoek in Driebond, gemeente Groningen (Gr.)	76
S. BOTTEMA De snelheid van klimop	81
H.T. WATERBOLK De archeologie in Groningen voor 50 jaar. Enkele herinneringen aan Albert Meijer	85

MENSELIJKE ACTIVITEIT ROND BOEKEMA'S VEENTJE BIJ YDE (DR.) TIJDENS DE PREHISTORIE

J.M. Grimm, M. Bannink, N. Groen-Lubbers, T.C.A. de Haas, J.Y. Huis in 't Veld, M.E. van Kruijning, A. Nieuwhof, V.R. Ridderbos en M. Rooke

Binnen een onderzoek naar de vegetatiegeschiedenis van het gebied van de Marke van Yde in Noord-Drenthe was Boekema's veentje onderdeel van de cursus paleobotanie 1998. De eigenaresse van het veentje, mevrouw Boekema, gaf welwillend toestemming tot onderzoek van haar bezitting. Het veentje is gevormd in een kleine pingoruïne, gelegen ten zuidoosten van het dorp Yde ten westen van de Hondsrug (fig. 1: 1).

Tot aan de ijzertijd zijn er in dit gebied weinig sporen van menselijke activiteit, hoewel Huiskes (1990) aan de hand van toponiemen een verdwenen hunebed suggereert op 500 meter ten zuiden van het veentje. Wanneer geconcludeerd wordt dat het geringe aantal archeologische vondsten betekent dat het gebied van de Marke van Yde weinig of niet bewoond was, kan men zich afvragen of dit ook in de vroege stuifmeelneerslag zichtbaar is.

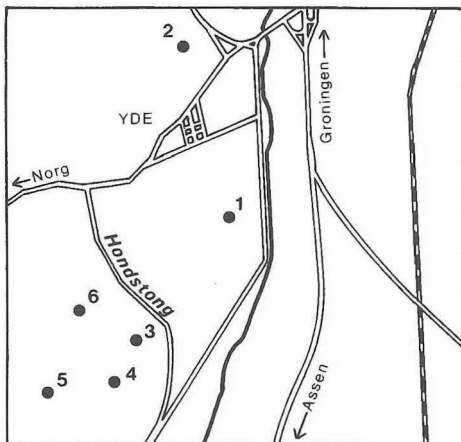

Fig. 1. Ligging van de in de tekst genoemde afzettingen: 1. Boekema's veentje; 2. Bongeveen; 3. Veentje van het Meisje van Yde; 4. Boekweitenveen; 5. Hooge Veen (nu Stiefveen); 6. Rondeveen.

Met het oog op een dergelijke vraagstelling zijn pollenonderzoeken gedaan in diverse afzettingen in het gebied (fig. 1). Het betreft een pingo tegen het vliegveld Eelde met de naam Bongeveen, drie pingoruïnes in het Yderveld tussen Yde en Donderen – het Boekweitenveen (Bottema, 1996), het Rondeveen en het veentje waarin het Meisje van Yde (Bottema, 1995) werd aangetroffen – en als vijfde afzetting in dit gebied het Hooge Veen, een vlakveen dat het oorsprongsgebied van de Eekhoornloop is.

Het onderzoek aan Boekema's veentje is samengevat in figuur 2 waarin een selectie van polentypen is weergegeven. De pingoruïne waarin het sediment gevormd is zal, net als de vergelijkbare verschijnselen in Drenthe, in het laatglaciaal uit een vorstheuveld zijn ontstaan. De zo gevormde depressie voerde echter niet meteen water, daar het onderste sediment ergens uit het Preboreaalse dateert. Het Holoceen blijkt uit de gegevens behoorlijk goed vertegenwoordigd te zijn. Slechts vanaf spectrum 25 tot 26 is een hiaat verondersteld. Bij het boren werd een waterlens aangetroffen die waarschijnlijk een turfwinningfase scheidt van recent gevormde afzettingen. Dat bovenste deel wordt gekenmerkt door hoge berkenpollenwaarden. Op het ogenblik is het veentje een meertje met berkenbos er omheen en op de resterende veenstroken waar de boring plaatsvond.

Opvallend zijn de hoge waarden voor *Ericaceae*, hier vertegenwoordigd door heide, vanaf spectrum 22. In het Boekweitenveen is een dergelijke curve gevonden waarvan het begin gedateerd is op 288070 BP (overgang bronstijd/ijzertijd).

Cultuurindicatoren zoals graan, smalbladige weegbree, zuring of adelaarsvaren werden niet of nauwelijks aangetroffen. De mogelijkheid van identificatieproblemen mag echter niet worden

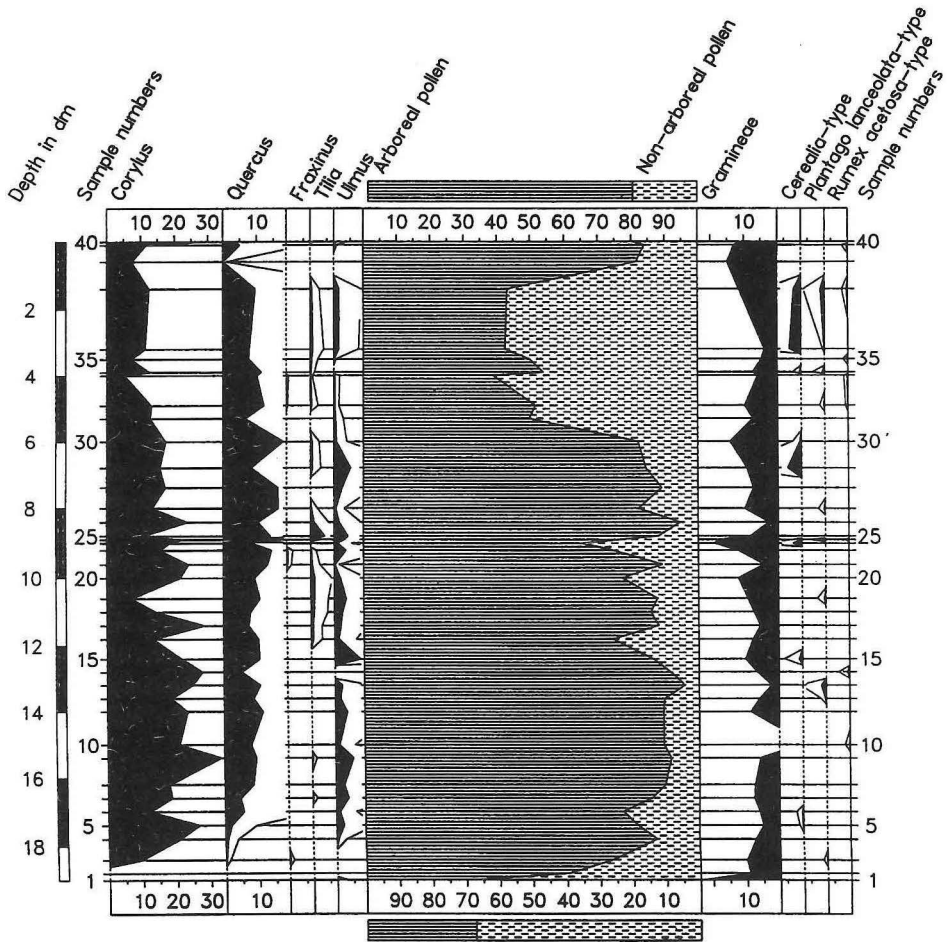

Fig. 2. Diagram Boekema's veen met selectie van pollentypen.

uitgesloten. Het diagram biedt voldoende chronologisch houvast om dat probleem gericht verder te onderzoeken.

Summary

A pollen analysis was carried out in Boekema's peatbog in the Marke of Yde in northern Drenthe to obtain information about past human activity. Almost no anthropogenic indicators were found which is perfectly in accordance with the little archaeological remains found in the area.

Literatuur

- Bottema, S., 1995. Het ontstaan van het veentje van het Meisje van Yde (Dr.). *Paleo-aktueel* 6, pp. 96-98.
- Bottema, S., 1996. De Hondstong en de rustplaats van het Meisje van Yde. *Het Drentse landschap* 9, pp. 5-12.
- Huiskes, B., 1990. *Steen-namen en hunebedden: raakvlak van naamkunde en prehistorie*. Amersfoort.